

GENERALDIREKTØREN

Maria Rørbye Rønn

DR Byen

Emil Holms Kanal 20

DK - 0999 København C

T +45 3520 3040

www.dr.dk

16. september 2020

Kære ,

Du har den 12. august 2020 klaget over en artikel på dr.dk. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og skrevet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Generaldirektør

Kopi:

Journalen

Etikchef Anja Lundberg Andersen

Underdirektør Lasse Ring Christensen, GD Stab

Redaktionschef Carsten Nymann, DR Viden

Direktør Henrik Bo Nielsen, Kultur, Børn og Unge

Seniorkonsulent Mikkel Vincentz Pedersen, LSR

Gennemgang af sagen

MPN (herefter benævnt MPN) henvender sig den 12. august 2020 til LSR vedrørende en klage over artiklen på dr.dk med overskriften: "Sådan kan p-piller gøre dig tom indeni og fucke med din sexlyst."

LSR videresender klagen til redaktionschef Carsten Nymann, DR Viden, (herefter benævnt CN), som er ansvarlig for artiklen. Klager har inden da over for mig specificeret, hvad det er, klagen går på. I sin mail skriver MPN:

"Jeg mener ikke at ordet "fucke" eller varianter hører hjemme i overskrifter eller artikler hos DR, med mindre der er tale om citat.

Ordet bruges meget i Danmark af yngre generationer, men hos lidt ældre generationer og i engelsktalende oprindelseslande betragtes det fortsat som groft, vulgært og en negativ social markør.

DR følger en strategi for sin form der bl.a. betyder at sprogligt møde unge brugere der hvor de er. Personligt er jeg ikke sikker på om det er en fordel for de unge, men uanset hvad så er der efter min mening en grænse for en national publicist som DR. Fucke fremstår her som påklistret - jeg er med på at der er et ordspil i "fucke med din sexlyst". Men det mener jeg stadig ikke er ok i DR's produktion, som retter sig til hele befolkningen og vel principielt bør holdes i en nogenlunde neutral tone.

Hvilket jeg faktisk synes artiklen fuldt ud lever op til, det er en sober og velfortalt, relevant artikel. Og videoen er inspireret og nuancerende - også selvom det kører lidt af sporet og man vistnok får antydning at mænd generelt ikke er/var interesserede i at tage ansvar for deres børn uden for ægteskab.

I øvrigt: Min egen tale-sprogbrug er ikke uden "bandeord" eller vulgareiteter, og jeg har en 17-årig i huset, så det er ikke fordi jeg er meget hellig eller nærtagende, min anke er principiel og angår DR's brug af den type ord."

DR's svar til klager

Den 18. august 2020 svarer chefen for DR Viden, CN, klager. Han skriver:

"Som du selv er inde på, har vi i DR en ambition om at være et relevant tilbud for de unge, på dr.dk særligt de 15-31-årige. Vi skal være et medietilbud, som de unge kan spejle sig i, og det indebærer at tale i et sprog, som opleves naturligt og hverdagsligt, tæt på frem for distancerende.

I programetikken hedder det, at DR ikke vil bidrage til en sproglig forråelse, men DR ønsker samtidig at afspejle det sprog, der tales i samfundet. Det vil sige det danske sprog i hele dets mangfoldighed med dialekter, sociolekter, accenter osv.

DR's overordnede sprogpolitik levner ligeledes rum for undtagelser i forhold til groft sprog, hvor ikke mindst hensynet til målgrupper spiller ind.

Overskriften er altså ikke umiddelbart i strid med DR's sprogpolitik, men derfor genstår spørgsmålet alligevel; er vi gået for langt her rent stilistisk?

Vendingen "fucker med" er ikke fuldstændig fremmed i det (moderne) danske sprog, idet det danske sprog- og litteraturselskab skriver som følger:

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?mselect=59012863&query=fucke%20med>

Vendingen bruges desuden i vid udstrækning i populærkulturen, hvad end det er Bodil Jørgensen, der i en reklameblok beder husbonden Claes om ikke at "fucke med mit grundvand", eller det er som titel på et DR-program som "fuck'r med din hjerne".

Jeg synes heller ikke, at man nødvendigvis kan sammenligne med ordets engelske "grundstamme" fuck, da vi med fordanskningen allerede har udvandet ordets oprindelige betydning jf. beskrivelsen fra Ordnet.

Nordmændene bruger i øvrigt også vendingen, blot skriver de "fækker" i stedet for "fucker", men det betyder det samme. Og måske ville det virke mindre rå på dansk, hvis vi på samme vis adopterede en lokal stavemåde.

Uanset, det som bliver afgørende for mig i vurderingen af sagen, er konteksten.

Ifølge DR's sprogredaktør viser både svenske og danske undersøgelser, at unge har en fin fornemmelse for genremæssige kodeskift.

Det betyder, at deres forventninger til sproget hos fx TV-avisens Kåre Quist eller Nina Munch-Perrin er en anden end til en P3-vært som Sara Bro.

De førstnævnte mister troværdighed ved at bruge bandeord offentligt, mens det modsatte gør sig gældende på platforme, hvor målet er i højere grad at imitere de hverdagssproget mellem venner.

På dr.dk skelner vi på samme vis mellem emner og formål, når vi udgiver artikler og videoer. Vi ville næppe skrive i en overskrift: "Drivhusgasser fucker med den globale gennemsnitstemperatur".

Men i den omtalte artikel vurderer jeg omvendt, at emnet og den intime tone-of-voice rettet mod læsermålgruppen taler for, at sproget her gerne må have den hverdagslige karakter og at "fucke med" derfor er stilistisk valgt.

Udfordringen på dr.dk kan nogle gange ligge i at alt indhold fremstår sidestillet – i mangel af bedre ord – hvilket kan gøre det sværere at afkode genrer.

Det er en udfordring som der arbejdes meget konkret med i udviklingen af fremtidens forside og site i øvrigt. "

Samme dag svarer ... tilbage:

"Først tak for dit udførlige svar, der som jeg læser det kan koges ned til nogle få pointer.

Den ene er referencer til anden brug og her er det cirkelargumentation, når du henviser til andre eksempler på DR's brug af ordet fuck. Dit andet eksempel er fra en reklameblok, hvor udtrykket bruges verbalt af en karikeret figur. Jeg mener ikke det underbygger din påstand om anvendelse "i vid udstrækning" i populærkulturen, og i særdeleshed ikke kontekstafhængigt med eksempler der relaterer til skriftlig brug i en overskrift for en artikel om kønshormoner.

En anden pointe er den overordnede om DR's ønske om repræsentation og spejling af brugerne, herunder sproglig diversitet i form af dialekter og så videre. Det er jo et bekvemt argument, bredt, men konkret i forhold til sprogbrug er det sådan at udtalen varierer med dialekterne, men det gør semantikken ikke. Så "fucke" er råt uanset om du bor i Aalborg eller Sydhavnen. Det er en tendens der styrkes med den sproglige transparens der følger af blandt andet brugen af sociale medier og et geografisk begrænset sprogområde, hvor variation i semantik er upraktisk. Man kan stille det relaterede spørgsmål, om det er flugter med DR's opgave at lægge en stil, hvor mængden af låneord i det talte sprog er meget stor. Har du hørt P3 for nylig?

Og generelt om din vurdering.

Betyder det at "møde nogen" også assimilering? Er en sprogbrug der ikke spejler målgruppen "distancerende"? Det mener jeg ikke, der er belæg for at påstå. Jeg mener DR gør sine 15-31 årige brugere en bjørnetjeneste ved blot at spejle, i stedet for - med alle sine økonomiske-kulturelle ressourcer - at præsentere et tiltrækkende medietilbud, der ikke baserer den oplevede værdi på en lidt nem ung-med-de-unge tilgang. En tilgang der i sin logik reelt repræsenterer laveste fællesnævner og kobler resten af brugerne af. Hvilket jeg klart tror at dette eksempel med "fucke med" gør.

Og når DR er så optaget af at spejle sig i sine brugere, så der det mærkeligt at opleve hvordan DR på andre områder ikke holder sig tilbage som normativ.

Det ser vi et godt eksempel på i disse dage, hvor det er tydeligt at DR's medarbejdere har meget svært ved at acceptere at befolkningen kun i meget begrænset omfang betragter sig som feminister. Det ser vi generelt som en bias på især dr.dk, men her er der tale om en kampagne. Som reaktion på at en DRTV produktion med feministisk tema ikke kunne skaffe personer, der ønskede at stille op til interview, ruller man et feminisme-tema ud på alle platforme. Helt klart i trods og helt klart i sin form og indhold med det formål at påvirke brugerne. Ikke mindst de påvirkelige 15-31 årige på dr.dk, hvor man endda til slut kunne tage en "test", hvor man kunne få opklaret om man er "feminist". DR selv behøver ikke teste om brugerne er feminister, for det viser undersøgelse efter undersøgelse at de for cirka 75-80% vedkommende ikke er. Så testen er en del af påvirkningen, et prik på skulderen, og der skulle rettelig have stået at man kunne teste om man var blevet feminist. Af at bruge DR.

Den måde at forvalte DR's platform på stemmer ikke overens med den overordnede målsætning om at møde brugerne hvor de er. Og man får den mistanke at ønsket om spejling kun gælder i det omfang DR's medarbejdere mener brugerne er det rigtige sted."

Klager ønsker sagen anket, og LSR bekræfter over for ham den 1. september 2020, at det bliver en ankesag.

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

DR's etiske retningslinjer rummer (kapitel 13) et afsnit om sproget i DR. De dele, som har betydning i denne sag, fremgår af afsnittet med overskriften "Troværdighed og sproglig inklusion."

Heri står, at sproget i DR's nyhedsformidling skal være så præcist, fair og afbalanceret som muligt, ligesom der skal være opmærksomhed på kildeafsmitning, tendentiøse fagtermer og værdiladede udtryk. Endvidere står der: "*Public service er for alle, og derfor skal sproget i DR's programmer – også sprogligt – opleves korrekt og inkluderende. DR's medarbejdere anvender som udgangspunkt ikke skældsord eller nedsættende slang. DR ønsker generelt ikke at bidrage til en sproglig forråelse, og specielt i*

programmer for børn og unge skal grove bandeord og diskriminerende slang som udgangspunkt undgås. I en række programtyper tillader DR en større grad af frisprog. Det drejer sig typisk om satire og beslægtede genrer og om drama, livsstils- og dokumentarprogrammer, hvor der lægges vægt på realistisk at kunne gengive eller afspejle den danske befolkning hverdag og det sprog, der tales."

- Sproget skal være præcist
- Det skal være for alle – det skal være gennemskueligt
- DR anvender som udgangspunkt ikke skældsord eller nedsættende slang
- DR tillader større frisprog for eksempel i satire.
- Sproget skal afspejle den danske befolknings hverdag, og det sprog, der tales.

Ud fra disse overordnede brede retningslinjer er det vanskeligt – næsten umuligt – at opstille klare, entydige og forståelige liste over ord og vendinger, som må benyttes eller ikke benyttes i DR.

DR's sprogredaktør har i 2018 udarbejdet en tendensordliste og en stilguide, som er vejledende for sproglige valg og overvejelser, men den skal ikke ses som en facitliste. Det fremgår af DR's etiske retningslinjer.

Derfor må brugen af et ord eller udtryk afhænge af en nærmere analyse af den sammenhæng, hvori det er brugt og indgår.

Selve vendingen, som bruges i artiklen, er "at fucke med" (din sexlyst).

Den danske ordbog angiver, at der er tale om meget uformelt sprogbrug specielt blandt unge, hvor meningen i dag er "at gøre noget eller opføre sig på en måde som virker provokerende, forstyrrende eller generende på nogen eller noget."

Oprindeligt – ifølge Den danske ordbog – stammer vendingen fra det engelske "fuck" (tilbage i dansk sprog fra 1986) som betyder "kneppe." Der er altså sket en forandring i det danske sprog fra ordet angiveligt første gang optræder som et importeret vulgærudtryk fra engelsk i 1986 og til det gradvist har fået egen betydning som synonym for danske verber, som har andre betydninger end i det oprindelige udtryk.

Den konkrete sammenhæng

Artiklen på dr.dk, der er klaget over, drejer sig om p-pillers indflydelse på kvinders psyke og sexlyst.

Der er – som angivet i CN's svar til Klager – tale om en artikel, der henvender sig til unge – mellem 15 og 31. år.

Artiklen er ligefrem i sit sprog og henvender sig direkte til yngre kvindelige læsere. Det fremgår af indledningen, hvor der står: *"Du har lige haft menstruation, og du kan mærke, at humøret stiger. De næste to uger har du det godt, og du føler dig attraktiv og oven på. Din sexlyst er også større end normalt.*

Det efterfølges af en uge, hvor du har ro på indeni."

I det konkrete tilfælde har DR bevidst – ifølge CN - forsøgt at etablere en sproglig kontrakt med en bestemt yngre målgruppe om en sproglig fællesnævner, hvor DR Viden har en forhåndsformodning om, at målgruppen ikke tager anstød af vendingen "fucke med."

Man kunne angive synonymmer. "forstyrre", "bringe uorden" eller lignende, og det ville have haft et mere neutralt skær end vendingen "fucke med." Men DR har bevidst stræbt efter at søge et sprogligt udtryk, der ligger tæt på (det formodede) hverdagsprog i en bestemt målgruppe.

Det er en smagssag, om den enkelte kan lide udtrykket. Men det er ikke en overtrædelse af DR's etiske retningslinjer, at redaktionen i dette tilfælde har truffet et bevidst valg om at bruge vendingen "fucke med."

Klager gør gældende, at vendingen burde undgås, fordi DR's produktion retter sig mod hele befolkningen.

Det gør den principielt, men det forhindrer ikke de enkelte redaktioner i at variere sproget i DR i forhold til den målgruppe, man gerne vil have fat i. Det er ikke sådan, at DR's sprog skal være ensartet på alle platforme og programformater.

Man kan således forestille situationer – endda inden for samme program - , hvor brugen af verbet "fucke med" både kan forekomme acceptabelt og være så meget et stilbrud og forekomme anstødeligt.

Men det ligger klart, at DR i de senere år har bevæget sig fra nogle etiske retningslinjer, der opstillede endog meget snævre rammer for anvendelse af sproget i retning af at udvide grænserne for brugen af sproglige udtryk. Ikke kun i satire og drama, men også i andre programmer og artikler. Det skal påpeges, at DR også har en særlig forpligtelse til sprogligt at afspejle og imødekomme alle brugere og de ofte meget forskellige målgrupper, DR henvender sig til. I denne sag er det centralt, at anvendelsen af ordet "fuck" eller "fucke" ikke i sig selv var en etisk overtrædelse.

Konklusion og sammenfatning

En klager kritiserede DR's brug af vendingen "fucke med" i en overskrift på dr.dk.

Artiklen drejede sig om p-pillers indflydelse på kvinders psyke og sexlyst. Overskriften lød: *"Sådan kan p-piller gøre dig tom indeni og fucke med din sexlyst."*

Klager mente ikke, at ethvert ord med "fucke" hørte hjemme i DR's produktion, som ikke kun retter sig mod yngre målgrupper, men mod hele befolkningen.

Klager får ikke medhold.

Enhver brug af ord – herunder også skældsord og nedsættende slang – skal i henhold til DR's etiske retningslinjer ses i forhold til den situation, som det bruges i. Som udgangspunkt skal skældsord og nedsættende slang undgås, men omvendt skal DR også lægge vægt på at kunne afspejle og gengive den danske befolknings hverdag også i sproglig forstand. I artiklen henvendte DR sig bevidst til en målgruppe mellem 15 – 31 år, hvor DR formoder, at der er en 'kontrakt' om, at "fucke med" i sammenhængen er synonym med "ødelægge" eller "forstyrre." Ordet har i den sammenhæng flyttet sig fra et oprindeligt engelsk kraftudtryk til at indgå i fortrinsvis yngre borgeres ordforråd som et synonym, sådan som beskrevet.

Det var i den sammenhæng ikke en overtrædelse, at DR Viden valgte ordet til overskriften. DR er ikke forpligtet til i enhver artikel, indslag eller program at anvende et sprog, som er ens for alle målgrupper. Der er heller ikke "forbudte ord". Det vil i praksis være umuligt at angive konkrete anvisninger på, hvornår DR må anvende ordet "fucke", og hvornår man ikke må. Men brugen af ordet, der stadig har konnotationer til vulgært sprog, kræver en bevidst overvejelse, om hvorfor ordet er brugt. Det var tilfældet her.

Klager får ikke medhold.

Jesper Termansen, den 16. september 2020